

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Drahuša Orelová

Environmentálna výchova ako téma príroda pre život

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Drahuša Orelová

Kontakt na autora: MŠ Za Humnami 28, 949 01 Nitra
d.orelovagmail.com

Názov OPS/OSO: Utváranie vzťahu detí k prírode formou environmentálnej výchovy

Rok vytvorenia 2014

OPS/OSO: X. kolo výzvy

Odborné stanovisko

vypracoval: Mgr. Erika Martišová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

materská škola, environmentálna výchova, prírodovedné vzdelávanie, projektové vyučovanie, simulačné hry

Anotácia

Práca sa zaoberá teoretickým pojednávaním o vzťahoch medzi človekom, prírodou a kultúrou, špecifikuje prírodovedné a environmentálne vzdelávanie, projektové vyučovanie. Praktická časť predstavuje environmentálny projekt pre materské školy.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI.....	6
1.1 Kontext a rámec	6
1.2 Špecifikácie cieľovej skupiny	6
1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele.....	6
2 ČLOVEK, PRÍRODA A KULTÚRA.....	7
2.1 Približovanie detí k prírode v environmentálnej výchove	7
2.2 Zážitkové aktivity v environmentálnej výchove.....	8
3 PRAKTICKÁ ČASŤ	9
3.1 Projekt poznávanie rastlinami.....	9
3.2 Realizácia projektu	9
3.2.1 Tematický blok Zem.....	10
3.2.2 Tematický blok Rastlina.....	14
3.2.3 Tematický blok Vzduch.....	16
ZÁVER	25
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	26

ÚVOD

Tému práce OPS som zvolila s ohľadom na zaujímavosť a aktuálnosť, prírodnej a environmentálnej problematiky v súčasnej spoločnosti. Práca navrhuje environmentálny projekt, ktorý je aplikovateľný v prostredí materskej školy. Popisuje ponuku environmentálnej výchovy v procese utvárania vzťahu k prírode a snaží sa zhrnúť pedagogické východiska a prostriedky utvárania vzťahu k prírode v predprimárnom vzdelávaní. Vytvára predpoklad pre tvorbu koncepcie približovania detí k prírode, ktorá je hlavnou časťou práce.

Aktivity sú spracované podľa časového kontextu a po vzoru projektu smerujú k jasnému cieľu, akým je rozvoj kladného vzťahu k prírode, ktorý sa považuje za základ environmentálnej výchovy i rozvoja osobnosti detí predškolského veku. Výrazným ovplyvňujúcim prvkom je použitie zážitkového učenia, ktoré vychádza so skúseností a tým deti motivuje nielen k aktivite, ale tiež k hlbšiemu prehĺbeniu s prírodou.

V práci nechceme poukazovať všetky „ošklivosti“, ktoré ľudstvo pácha na prírode, ale určitý návod, ako tento stav a budúcnosť nás a prírody môže posunúť k lepšiemu pedagóg na stupni predprimárneho vzdelávania. Poukazujeme na možnosť využitia aktivít na rozvinutie záujmu u dieťa o prírodu, aby dieťa bolo zvedavé a chcelo ju poznávať, ale zároveň ju do istej miery i brániť a ochraňovať.

Deti v predškolskom veku ešte nemajú dostatočne rozvinutú predstavu o ochrane prírody a prečo k nej vlastne má dochádzať. Utvárame základy vzťahu k prírode a to predovšetkým preto, že v dnešnej dobe je oddelenie od prírody stále hlbšie. V materskej škole dieťaťu umožňujeme osobnú skúsenosť s prírodou a mali by sme dať možnosť prežívať prírodu všetkými svojimi zmyslami. Dbáme na možnosti detského vnímania ale i tak je potrebné viesť k vytváraniu správnej predstavy o tom, akú úlohu má ľudská bytosť v kontextu prírody.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

1.1 Kontext a rámec

Overená pedagogická skúsenosť vychádza z pedagogickej skúsenosti v predprimárnej edukácii. Navrhované aktivity boli realizované v materskej škole a osvedčili sa mi. Navrhovaná koncepcia a stanovenie environmentálneho programu pochopiteľne rešpektuje vek detí, ich zvláštnosť vnímania prírody a odlišných skúseností. Preto sú vybrané a použité tie prostriedky, ktoré môžu priniesť žiaduce posuny. Pozornosť sa upriamuje na riešenie praktických úloh v prostredí prírody, ktoré tak umožňujú deťom samostatne premýšľať, objavovať okolitý svet.

1.2 Špecifikácie cieľovej skupiny

Osvedčená pedagogická skúsenosť je určená pre cieľovú skupinu:

- kategória pedagogický zamestnanec – učiteľ,
- podkategória – učiteľ pre predprimárne vzdelávanie,
- tematický okruh: príroda,
- prierezová téma: environmentálna výchova.

1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele

Cieľom OPS práce je ponúknuť prostriedky, ktoré budú efektívne podnecovať deti predškolského veku k životu s prírodou, aby bolo každé dieťa vychovávané v prírode, prírodou a pre prírodu. Aby cítili, že život na tejto planéte je s prírodou spriaznený.

Čiastkové ciele:

- využiť aktivitu a tvorivosť detí v edukačných aktivitách,
- prispieť k nenásilnému a prirodzenému utváraniu pozitívneho vzťahu detí k prírode,
- priviesť deti k prírode na celý život – naučiť ich žiť s prírodou,
- vhodne motivovať a využívať skúsenosti detí,
- zvýšiť záujem o ochranu a tvorbu životného prostredia prostredníctvom aktivít,
- radosť z pohybu a pobytu v prírode.

2 ČLOVEK, PRÍRODA A KULTÚRA

2.1 Približovanie detí k prírode v environmentálnej výchove

Pokiaľ sa chceme zaoberať prírodou musíme si predovšetkým uvedomiť, čo to príroda vlastne je. Sú to veci, ktoré nie sú výtvorom úmyselnej činnosti, ale sú to veci v priestore vnímané zmyslami. Časťou prírody je teda i človek. Ľudia si neuvedomujú to, ako sú na prírode závislí. Je najdôležitejšou zložkou pre život človeka. K životu na Zemi sme vždy museli a budeme musieť využívať prírodné bohatstvo, ktoré sa na Zemi vyskytuje. Ak chceme, aby mohlo trvať toto spolužitie ďalej, musíme vnímať a chápať svet okolo nás.

Je dôležité, akým spôsobom človek ovplyvňuje prírodu a prostredie. Tým, že ničíme prírodu, neovplyvňujeme len ju, ale hlavne zdravie a vlastné životy. Súčasná konzumná spoločnosť sa veľmi zaslúžila o znečistenie prostredia. Škodliviny a hlavne toxické látky, ktoré sa ľudským zapríčinením dostali do prostredia, v ktorom žijeme, negatívne vplývajú na životné prostredie. Ich dôsledky sa odrážajú na našom zdraví. To je jedným z hlavných dôvodov, prečo je environmentálna výchova a prírodovedné vzdelávanie často diskutovanou témou.

Ak hovoríme o vplyve prírody na našu osobnosť, je treba upozorniť na skutočnosť, že predpokladom správneho utvárania človeka prírodou je jeho naklonenie pre prírodu alebo jeho pozitívny vzťah k prírode. A tým by sa teda výchova mala prvotne uberať.

Požiadavky, prečo vychovávať deti k rešpektovaniu prírody vychádzajú z rôznych dôvodov. Či už ide o psychologické aspekty tvorby osobnosti, alebo o budúcnosť ľudstva v globálnej výchove, pretože dnešné deti by mali byť pripravované na to. Naše deti budú stáť pred úlohou, ktorú neriešila dosiaľ žiadna generácia.

Ďalší významný dôvod pre približovanie prírody vidím v skutočnosti, že väčšina obyvateľov vyspelých krajín vyrástla v prostredí, kde žije a má otupený cit pre prírodu. Prostredie považujú za normálne a prispôsobujú sa mu. To iste nie je v poriadku. Čo teda s tým? Nemáme v moci výrazne ovplyvniť dlhodobé postoje dospelých k návratu k prírode. Existuje však „cieľová skupina“, ktorá je prírode nielen otvorená a naklonená, ale navyše je autoritou ľahko ovplyvniteľná, a to deti predškolského veku. Otázkou ale zostáva, ako najlepšie na deti pôsobiť. Čo je efektívne? Aké prostriedky environmentálnej výchovy majú takú silu, že dokážu ovplyvňovať?

Základným kameňom environmentálnej výchovy by mala byť snaha o rozvoj kladného vzťahu k prírode. Je treba dodať, že formovanie pozitívneho vzťahu k prírode je iba začiatok cesty. Na získaných a upevnených postojoch bude iste jednoduché ďalej environmentálne stavať - pre učiteľa i pre deti.

Environmentálna výchova je výchovou k zodpovednosti za vlastné jednanie a k prijatiu tejto zodpovednosti je nutné získať vzťah k životnému prostrediu a kompetencie k zodpovednému jednaniu k životnému prostrediu. V tejto špecifickej vzdelávacej oblasti nie je možné si vystačiť len s metódou výkladu. Jej cieľom je získanie pozitívneho vzťahu k životnému prostrediu a všetkým jeho aspektom. K dosiahnutiu tohto cieľa sú využité metódy založené na zážitku, aktívnej práci a spolupráci, ktorá umožňuje získavať skúsenosti, vytváranie postojov a získavanie informácií.

2.2 Zážitkové aktivity v environmentálnej výchove

Zážitkové aktivity sú veľmi významnou súčasťou procesu učenia a práve v rámci prierezových tém sa jedná o účinnú metódu osvojovania si dôležitých kompetencií. V prierezovej téme environmentálnej výchovy sa zážitkové aktivity uplatňujú ako jeden z ich najdôležitejších prostriedkov. Environmentálna výchova je výchovou k zodpovednosti za vlastné jednanie a k prijatiu tejto zodpovednosti je nutné získať vzťah k životnému prostrediu a kompetencie k zodpovednému správaniu k životnému prostrediu.

Zážitkové aktivity v environmentálnej výchove bývajú využívané pri výučbových programoch, školách prírody. Zážitkové aktivity v environmentálnej výchove sa využívajú najúčinnejšie ako veci, ktoré sa učíme vyskúšaním praktickým použitím. Konkrétne skúsenosti s nejakou činnosťou sú pre nás vždy zážitkom, či už negatívnym, alebo pozitívnym. Aktivity, ktoré máme spojené s nejakou emočnou skúsenosťou sa pre nás stávajú niečím, čo si budeme pamätať celý život a v ideálnom prípade to bude i motivácia podobné zážitky vyhľadávať. Zážitkové aktivity sú jednou z alternatívnych metód učenia.

Pri týchto aktivitách sú deti motivované k učeniu samotnou vykonávanou činnosťou. Je to totiž využívanie najefektívnejšieho spôsobu učenia – spontánneho učenia. Zážitok deťom lepšie pomáha pochopiť súvislosti, rozvíja i ďalšie stránky osobnosti, ako sociálne alebo emočné. Zážitkovou aktivitou môžeme nazvať akúkoľvek aktivitu, ktorej cieľom je skúsenosť. Jedná sa teda o emočne rôzne náročné aktivity. V environmentálnej výchove typicky realizovanou formou hry sú veľmi účinnou formou práve simulačné hry.

3 PRAKTICKÁ ČASŤ

3.1 Projekt poznávanie rastlinami

Nasledujúce prvky environmentálnej výchovy boli realizované v materskej škole Za humnami. Podľa vzoru projektu smerujeme k jasnému cieľu, ktorým je rozvoj kladného vzťahu detí k prírode. Za základ širokej environmentálnej výchovy považujeme i rozvoj osobnosti detí. Snahou je tiež naplniť konkrétne ciele a postupy vybranými v teoretickej časti práce.

Aktivity sú prepojené do tematických celkov, ktoré vychádzajú z daného školského vzdelávacieho programu školy. Rešpektujú tak zároveň časový a regionálny kontext i ďalšie pedagogické a psychologické východiska. Výrazným ovplyvňujúcim prvkom je použitie zážitkového učenia, ktoré vychádza zo skúseností a to deti motivuje nielen k aktivite a učeniu (reflexii), ale tiež k poučeniu a hlbšiemu prelínaniu s prírodou.

Jednotlivé úlohy spolu vzájomne súvisia a dopĺňujú sa. Témy sú zostavené do prehľadov, kde každý riadok značí ucelený krok k prírode - od motivácie až po transfer k ďalším témam a aktivitám.

Navrhnutý projekt sa zameriava na prírodovedné vzdelávanie, ktorého súčasťou je environmentálna výchova. Bude navrhnutá v rozpätí troch dní k téme. Cieľom projektu je získať nový pohľad na environmentálne vzdelávanie v materskej škole. Projekty ovplyvňujú spoluprácu detí a rozvíjajú ich fantáziu.

3.2 Realizácia projektu

Veková skupina: 3 - 6

Počet detí: 18 - 24

Realizácia: v jarnom období

Význam projektu: projekt je zameraný na priame pozorovanie a objavovanie v prírode. Posilniť environmentálne cítenie a lásku k prírode.

Cieľom projektu bude vytvorenie úcty k prírode, rozvinutie pocitu zodpovednosti za životné prostredie, zoznámenie sa s jej súvislosťami.

Realizácia projektu

Je navrhnutý pre materské školy. Téma projektu je environmentálna a prírodná, osnovu projektu predstavuje rastlina. Projekt je rozdelený do troch blokov po tri dni. Dĺžka trvania môže byť individuálna, podľa uváženia učiteľky. Tri dni sa zaoberáme koreňovým systémom a pôdou, ďalšie dni rastlinami, posledné tri dni sa zaoberáme vzduchom. Po každej etape deti maľujú, čo si zapamätali.

1. Tematický blok: ZEM

Témy:

- zoznamujeme sa s rastlinou,
- pozorujeme v prírode,
- chránime našu Zem.

Aktivity:

- zoznámenie s projektom,
- pozorovanie rastlín, koreňovej sústavy a dažďoviek,
- pokus s pieskovým filtrom.

2. Tematický blok: Rastlina

Témy:

- Čo je to rastlina?
- Aké rastliny poznáme?

Aktivity:

- vychádzka do prírody, pozorovanie rastlín,
- poznávanie rastlín v okolí,
- pokus s karafiátom.

3. Tematický blok: Vzduch

Témy:

- vzduch,
- dýchame čistý vzduch.

Aktivity:

- dychové cvičenie, rozprávanie o vzduchu,
- vychádzka do prírody, rozhovor o ovzduší.

3.2.1 Tematický blok Zem

Prvé tri dni projektu sa budeme zaoberať pôdou ako zložkou dôležitou pre život rastlín. Podrobne sa zoznámime s koreňovým systémom, živočíchmi žijúcimi v pôde, ktorá úzko súvisí so životom rastlín a ochranou životného prostredia, teda ochranou pôdy.

1. deň

Zoznamujeme sa s rastlinou

Ciele:

- zoznámenie s projektom,
- poznať základnú stavbu rastliny,
- uvedomiť si súvislosti medzi jednotlivými vzťahmi medzi rastlinou, pôdou a vzduchom.

Metódy:

- slovné - rozhovor,
- praktické činnosti.

Organizačná forma:

- skupinová.

Aktivity:

- rozhovor v komunitnom kruhu o projekte,
- vytvorenie posteru rastliny za pomoci prstových farieb.

Pomôcky:

- papier vhodný ku kresbe,

- farby,
- miska s vodou,
- bavlnené handry.

Postup: Prvý deň si s deťmi v kruhu povieme o programe, ktorý nás bude čakať. Vytvoríme si s deťmi poster rastliny, ktorý budeme často používať ako názornú ukážku, ktorá bude po celú dobu vystavená v triede detí.

Vytvorenie posteru

Na výrobe posteru budeme pracovať spolu s deťmi. Na papier predpokladanej veľkosti A1 predkreslíme obrys koruny stromu, kmeň a koreňový systém. Tento poster si potom s deťmi dokreslíme tak, že si pripravíme prstové farby, štetce a bavlnené handry na zotretie farby.

Poster si s deťmi rozložíme podľa miesta na stoly, poprípade na zem. K posteru budeme prichádzať s menšími skupinkami detí, ktoré si budú namáčať ruky do prstových farieb a za použitia dlaní budú otláčať ruky do koruny stromu tak, aby detské ruky v tomto posteru predstavovali listy stromov.

Vytvorený poster sa vystaví v triede, najlepšie tak, aby bol dobre dostupný deťom i nám a aby sme ho mali stále na očiach. Budeme ho doplňovať postupne vždy po skončení jednej etapy (zem, rastlina, vzduch), pomocou brainstormingu budeme na poster pridávať znalosti, ktoré si deti osvojili v priebehu danej etapy. Môžeme tu využiť obrázky vopred nachystané, ktoré budú deti vyberať, vždy si o obrázku v krátkosti povieme. Potom ho dané dieťa prilepí na poster, a to presne na vyhradené miesto (po prvej etape to bude koreňový systém). Môžeme využiť i obrázky, ktoré deti namaľujú vopred.

Reflexia

V komunitnom kruhu sa detí spýtame, akú majú predstavu o stavbe rastliny a aké rôzne rastliny máme. Je treba objasniť, čo slovo rastlina znamená. Potom si deti zvolia druh rastliny, ktorú spoločne namaľujú. Deti sa rozhodli pre kreslenie púpavy. Sadnú si za stoly. Jedna skupinka detí maľuje časť rastliny, ďalšie skupinky detí maľujú akúkoľvek inú rastlinu, ktorá sa im páči. V priebehu pozorovania ďalšieho dňa budeme pracovať priamo s koreňovou sústavou rastliny. Názorná ukážka umožní deťom ucelenejší pohľad na danú problematiku.

2. deň

Pozorujeme v prírode

Ciele:

- možnosť opísať vzhľad koreňovej sústavy a jeho funkciu,
- opísať vzhľad dážd'oviek a činnosť dážd'oviek.

Metódy:

- slovné - rozhovor,
- pozorovanie - rozhovor,
- pokus - diskusia.

Organizačná forma:

- vychádzka.

Aktivity:

- pozorovanie koreňového systému,
- hľadanie dážďoviek,
- pozorovanie dážďoviek,
- pokus s dažďovkami.

Pomôcky:

- lupy,
- rastliny,
- dážďovky,
- pohár s viečkom,
- papier s hrubým povrchom.

Postup realizácie:

Deťom povieme, že pôjdeme na vychádzku do prírody. Bolo by vhodné, aby sme mali pre deti pripravené lupy vzhľadom k tomu, že budeme pozorovať. Pokúsime sa nájsť v zemi malú rastlinku, ktorú z pôdy veľmi opatrne vyberieme a na koreňovej sústave tejto rastliny deťom ukážeme, ako korene rastliny vyzerajú. Rovnako si povieme o ich funkcii a funkcii pôdy, ktorá je spojená s koreňovým systémom.

Rozhovor

Koreň rastliny je spravidla podzemný orgán rastlín, ktorý na sebe nenesie žiadne listy, slúži k prijímaniu vody a živín, ktoré sú rozpustené vo vode, ale i k zachyteniu rastliny v zemi.

Po rozhovore o koreňoch a ich význame pre rastliny môžeme deťom navrhnúť, aby sa pokúsili v zemi nájsť dážďovky. Pokiaľ bude pôda dostatočne vlhká, nemal by byť väčší problém nejakú nájsť. Pri sledovaní využijeme lupy, s ktorými môžu deti bližšie skúmať, ako sa dážďovka pohybuje a ako vlastne vypadá, akú má farbu a všetko, čo si môžu všimnúť a čo ich zaujme. Do pohára si zoberieme dážďovku spolu so zemou na pozorovanie do triedy. Necháme ju cez noc v pohári prikrytú, aby si vytvorila chodby.

Rozhovor:

Dážďovky, ktoré sme s deťmi pozorovali vonku môžeme skúmať i v triede. Na stôl si rozložíme novinový papier a na ten ju položíme. S deťmi pozeráme, skúmame, aké chodbičky si vytvorila a ako nimi prelieza. S deťmi sa budeme rozprávať o tom, čo si na týchto chodbičkách všimli, čo ich zaujalo atď. Môžeme vyskúšať i zaujímavý pokus, v priebehu ktorého sa pokúsime deťom ukázať drobné chlčky dážďovky, ktorými má pokryté telo. Pripravíme uzavierateľnú papierovú škatuľu, môže nám poslúžiť aj drevená debnička, alebo malé sklenené akvárium, ak sa zabezpečí dostatočná drenáž. My sme použili škatuľu. Do nej urobíme malú dierku, ktorou budeme počúvať. Na dno škatule dáme drsný papier a naň položíme dážďovku. Keď škatuľu zatvoríme a budeme veľmi ticho, môžeme počúvať zvuk, ktorý je počuť pri pohybovaní dážďovky po papieri. Potom sa s deťmi presunieme na koberec, kde sa zahráme hru, v ktorej využijeme vypozerované skutočnosti. Deti rozdelíme do troch menších skupín. Postavia sa do zástupu a mierne rozkročia nohy. Vždy posledný zo zástupu si ľahne na zem a bez

použitia rúk alebo nôh len pomocou pohybov, to znamená vlnením, sa pokúsi dostať na začiatok zástupu tak, že bude preliezať pod nohami kamarátov ako dážďovka v chodbičke.

Reflexia

Ráno si s deťmi zopakujeme to, čo sme si rozprávali predchádzajúci deň, kedy sme vytvárali poster rastliny. Zopakujeme si, ako sme pozorovali dážďovky, akým spôsobom pretláčajú zem. Taktiež si spomenieme na hru, pri ktorej sme napodobňovali ich pohyb.

3. deň

Chránime našu Zem

Cieľ:

- pokúsiť sa zdôvodniť dôležitosť ochrany pôdy.

Metódy:

- pokus,
- rozhovor.

Organizačná forma:

- riadená činnosť.

Aktivity:

- pokus s pieskovým filtrom.

Pomôcky:

- PET fľaša,
- sieťka,
- lepiaca páska,
- kamienky,
- zemina,
- piesok,
- voda,
- farbivo a časti rôznych látok.

Postup realizácie:

Budeme sa zaoberať ochranou životného prostredia, konkrétne pôdy. Pripravíme si pokus, ktorý deťom názorne ukážeme, že všetky nečistoty, ktoré do pôdy pustíme, sa v pôde zadržujú. Pokus spočíva v tom, že PET fľašu, najlepšie dvojlitrovú rozrežeme horizontálne tak, aby bolo možné na dno fľaše vložiť sitko. Navrstvíme piesok, štrk a kamienky tak, aby ich vrstvy boli súmerné. Takto pripravený filter nachystáme na stôl a s deťmi zmiešame vodu s farbivom, môžeme primiešať i drobné kúsky natrhaného papiera, zvyšky potravy... Pripravenú vodu najeme do fľaše na filter a pozorujeme, ako sa voda, ktorá preteká filtrom vyčistí. Potom, čo si ukážeme pokus, sa rozprávame s deťmi o tom, čo sme týmto pokusom dokázali. Pôda okolo nás prijíma všetky nečistoty, ktoré do pôdy prepúšťame i znečistenou vodou.

Po skončení pokusu deťom zadáme, aby si zvolili ľubovoľné výtvarné pomôcky a pokúsili sa stvárniť hociktorú činnosť, ktorú sme za posledné tri dni uskutočnili.

Reflexia

Aktivita začína rozhovorom na tému vplyv človeka na pôdu. Môžeme pripomenúť a vysvetliť deťom princíp triedenia odpadu, nakoľko je táto téma v posledných rokoch veľmi diskutovaná. Potom, ako si deti tieto témy ujasnia, môžeme sa pustiť do malého pokusu, kde ukážeme vplyv nečistôt na pôdu. Deti maľujú podľa vlastnej predstavy vplyv človeka na prírodu. Výtvary sa vystavia na nástenku. Vhodné je zamerať sa na rozhovor s deťmi, ktorý by im túto tému objasnil. Môžeme zaradiť aj pojmové mapovanie.

3.2.2 Tematický blok Rastlina

Ďalšie dni sa budeme zaoberať rastlinou a tým, čo rastlina vlastne je, aké druhy rastlín poznáme a aké rastliny rastú v našom okolí. Nasledujúci deň sa opäť budeme venovať ochrane životného prostredia, konkrétne ochrane rastlín.

4.deň

Čo je to rastlina?

Cieľ:

- dokázať popísať rozdiel medzi jednotlivými druhmi rastlín

Metódy:

- rozhovor,
- pozorovanie,
- manipulačné.

Organizačná forma:

- vychádzka.

Aktivity:

- pozorovanie rastlín v okolí školy,
- rozhovor o rôznych druhoch rastlín.

Pomôcky:

- lupy.

Postup realizácie

S deťmi vyjdeme na vychádzku po okolí školy, kde budeme hľadať stromy, kríky, ale i kvety. Spýtame sa ich, aké rastliny okolo seba vidia a čo o nich vedieť povedať. Môžeme okolo seba vidieť i rôzne druhy tráv. Deťom vysvetlíme, že stromy sú dreviny, ktoré poznáme predovšetkým podľa toho, že majú kmeň. Tieto stromy môžeme rozdeľovať na listnaté stromy alebo stromy ihličnaté. Kríky sú tiež drevnaté rastliny, avšak tieto rastliny nemajú jeden kmeň, ale vetvičky vyrastajú priamo zo zeme. Okrem toho tiež rozoznávame rôzne typy tráv, ktoré rastú na lúkach a ktoré sa vyznačujú tým, že majú krásne a pestrofarebné kvety. Môžeme pristúpiť k stromu a skúsiť, aká je kôra na dotyk, prípadne čo počujeme, keď ku kmeňu stromu priložíme ucho. Tiež sa môžeme pozrieť na strom so širokým kmeňom a vyskúšať, koľko detí by bolo treba, aby strom dokázali objasniť.

Reflexia

Už v priebehu niektorého z predošlých dní sme sa rozprávali o rastlinách a ich rozdelení na kríky, stromy atď. Hoci to nie je pre deti nová téma, stále nemajú jasno a nedokážu sa správne vyjadriť, preto si môžeme zopakovať danú tému.

5. deň

Aké rastliny poznáme?

Cieľ:

- poznať základné druhy rastlín.

Metódy:

- rozhovor,
- pozorovanie.

Organizačná forma:

- vychádzka.

Aktivity:

- pozorovanie rastlín v okolí školy a rozhovor o nich

Postup realizácie:

Na vychádzke budeme poznávať rastliny v našom okolí. Rastliny ako sedmokrásy, púpavy, fialky, tulipány už niektoré deti poznajú, ale môžeme si povedať i názvy stromov a kríkov, ktoré bezpečne dokážeme určiť. Pri poznávaní rastlín musíme hľadiť nielen na kvet alebo list, ale i na celkový vzhľad stromov a ostatných rastlín.

Reflexia

Deti väčšinou poznajú rastliny a vedia ich pomenovať. Prejavili snahu i určovať farby, tak ako je fialka fialová, púpava žltá, narcis žltý, tulipán biely atď.

6.deň

Prečo chránime rastliny?

Ciele:

- uvedomenie si problematiky ochrany rastlín,
- deti vysvetlia problematiku ochrany rastlín.

Metódy:

- pokus,
- rozhovor.

Organizačná forma:

- riadená činnosť.

Aktivity:

- uskutočníme pokus pomocou kvetiny, ďalej pokračuje rozhovor k danej téme.

Pomôcky:

- fľaša s vodou,
- farbivo,
- biely karafiát.

Postup realizácie

U ochrany rastlín uskutočníme pokus s bielym karafiátom (prípadne akákoľvek biela kvetina). Pri pokuse s rastlinou si s deťmi hovoríme o tom, že rastlina do seba taktiež vsakuje rôzne nečistoty, ktoré sa dostanú do prírody tak, ako sme si už povedali pri pôde. Pri pokuse toto tvrdenie ďalej demonštrujeme tak, že pripravenú rastlinu dáme do vázy s modrou vodou. Do 24 hodín sa kvet rastliny zafarbí na modro. Ďalej sa s deťmi rozprávame o rúbaní a pílení lesov, prečo lesy ľudia ničia a k čomu využívajú stromy a ich drevo. Vyberieme sa do brezového lesa.

Po skončení činnosti deťom opäť dáme priestor, aby namalovali zážitky, ktorých sme sa zúčastnili v priebehu posledných dní. Môžu namalovať činnosti, ktoré ich najviac zaujali.

Reflexia

Pokus s karafiátom bol zvolený vhodne vzhľadom k zvedavosti detí a splnil vytýčený cieľ. Deti mohli pozorovať prvé náznaky zmeny sfarbenia kvetu ešte pred odchodom z materskej školy.

3.2.3 Tematický blok Vzduch

Posledné tri dni sa bude venovať problematike ovzdušia a spojenia s rastlinami, ale hlavne musíme deťom vysvetliť, čo je to vzduch. Tento deň bude zameraný na tému ochrany ovzdušia.

7. deň

Čo je to vzduch?

Cieľ:

- uvedomiť si, aký je význam vzduchu a čo je to vzduch.

Metódy:

- rozhovor,
- hra,
- dychové cviky,

Organizačná forma:

- riadená činnosť.

Aktivity:

- rozhovor,
- hra na vietor.

Pomôcky:

- krepový papier.

Postup realizácie:

V kruhu si s deťmi povieme, že dnes sa budeme zaoberať vzduchom. Vysvetlíme si, čo je to vzduch, aký má význam a aký je dôležitý. Vzduch je zmes plynov, je to v podstate plynným obal Zeme. Veľmi dôležitou zložkou je kyslík, ktorý je veľmi prospešný pre človeka. Je to zložka, ktorú vdychujeme a ktorá nám dáva život. Pre lepšie pochopenie výkladu si s deťmi zacvičíme meditačné cvičenie. Ak máme terasu, tak využijeme tento priestor, alebo otvoríme v triede okná, aby sa dostal do vnútra čistý vzduch.

Na úvod cvičenia môžeme zaradiť hru na odreagovanie. Využijeme k tomu nastrihané pásiky z krepového papiera, ktoré neskôr budeme využívať pre dychové cvičenie. Tieto krepové pásiky budú predstavovať vietor. Deti budú mať za úlohu behať po triede tak, aby sa krepový papier začal pohybovať, akoby v triede fúkal silný vietor. Ak učiteľka zatlieska, deti zastanú a v triede zavládne bezvetrie. Nepohne sa ani jeden krepový pásik.

Dychové cvičenie

Deti ležia na zemi otočené na chrbte a ruky sú voľne položené pri tele. Nohy sú mierne od seba. Zatvoríme si oči. Pravú ruku si zdvihne mierne hore a necháme ju voľne padať na zem. Ten istý pohyb zopakujeme s ľavou rukou. Uvedomte si svoje ruky a nechajte ich padať na zem. Potom pokrčíme pravú nohu a necháme ju bezvládne padnú. Tak urobíme aj ľavou nohou. Cvik môžeme zopakovať. Hlavu mierne otáčame do strán, vpravo a vľavo, uvoľňujeme čelo, oči, líca, celé telo a nehýbeme sa. Chvíľku nedýchame a snažíme sa zadržat dych a vydýchame. Zhlboka sa nadýchame a vydýchame.

Reflexia

Deti dýchajú správne, len mladšie deti môžu mať problém s vdychovaním a udržaním dychu podľa pokynov. Po skončení dychového cvičenia si deti zoberú krepový papier, ktorý sme si vopred rozstrihali a pokračujeme v dychových cvičeniach. Obidva stanovené ciele boli splnené. K cvičeniu sa môžeme vrátiť počas dňa.

8.deň

Čo sú to včielky?

Ciele:

- zoznámiť sa zo životom včiel,
- poznávať úžitok včiel pre rastliny.

Metódy:

- pozorovanie,
- rozhovor.

Organizačná forma:

- riadená činnosť.

Pomôcky:

- hmyz,
- lupa,
- pohár.

Postup realizácie:

V komunitnom kruhu si budeme rozprávať o hmyze a jeho prínose pre prírodu. Pre lepšie pochopenie prinesieme včelu alebo muchu, aby deti mohli pozorovať hmyz. Ak sa nepodarí priniesť hmyz, využijeme obrázkový materiál hmyzu. Úlohou je deťom vysvetliť, čo je to hmyz.

Rozhovor

Deťom vysvetlíme, že hmyz je živočích a na Zemi ich je veľa druhov. Hmyz nerastie, ale prechádza celkovou životnou premenou. Napríklad motýle sa liahnu z vajíčka a podobné sú červíkom, ktoré sa neskôr zakuklia. Z týchto kuklí sa nakoniec vyklujú motýle. U včiel máme vajíčko, neskôr larvu, kuklu a potom dospelú včelu. Včely žijú v úľoch, do ktorých nosia peľ z kvetov, ktorý zbierajú z rastlín.

Reflexia

Pozorovali sme včelu. Je potrebné deťom vysvetliť, čo sú to úle, lebo nemajú o tom reálnu predstavu. Jediná ich predstava je z rozprávok.

9. deň

Dýchajme čistý vzduch

Cieľ:

- uvedomiť si vplyv človeka na ovzdušie.

Metódy:

- rozhovor.

Organizačná forma:

- vychádzka.

Aktivity:

- dychové cvičenie na dekách v prírode.

Pomôcky:

- deky.

Postup realizácie

Rastliny rovnako ako ľudia potrebujú kyslík a to je témou dnešného dňa. S deťmi si urobíme malý výlet do blízkeho brezového hája, teda do prírody a zoberieme si so sebou deky, aby sme si na vhodnom mieste mohli posediť. Zhlboka sa nadýchneme a deťom vysvetlíme, že vdychujeme kyslík, ktorý je pre náš život prospešný. Rastliny zase vdychujú inú látku, ktorú premieňajú na kyslík. To je hlavný dôvod, prečo ochraňujeme rastliny, aby sa nám lepšie dýchalo. Tento vzduch však znečisťujú výfuky z áut, spaľovanie dreva, ktoré sa dostávajú do ovzdušia.

Reflexia

Samé deti boli schopné uvedomiť si ďalšie spôsoby, ktorými ovplyvňuje činnosť človeka ovzdušie. Vyskúšali sme ďalšie dychové cvičenie, ktorým sme nadväzovali na cvičenie z prvého dňa tohto bloku. Ciele, ktoré boli na dnešný deň stanovené, boli splnené.

3.3 Zmyslové hry v lese

Cieľ:

- rozvinúť myslenie a konanie dobra pre prírodu,
- formou aktivít ukázať deťom rozmanitosť prírody.

1. Aktivita:

- hlasy prírody.

Cieľ:

- deti utíšiť, rozvinúť fantáziu pri počúvaní a vnímať prírodu okolo seba.

Popis:

- posadíme sa na zem, zatvoríme oči a počúvame prírodu - ako sa chvejú listy na stromoch, šuchocú, spievajú vtáci, d'ateľ d'obe do stromu. Otvoríme oči a pokúsime na prstoch ukázať, koľko sme počuli zvukov. Porozprávame sa, čo všetko sme počuli.

2. Aktivita:

- môj strom.

Cieľ:

- rešpektovať vzťah k prírode,
- vytvárať si hlboký a citlivý vzťah k určitému stromu a poznávať ho ako živú bytosť.

Pomôcky:

- šatky na oči,
- papier,
- kresliaci materiál,
- fotoaparát.

Popis:

- deti vytvoria dvojice a jedno z detí si zaviaže oči a druhý mu pomáha, aby ho zaviedlo k stromu. Nevidiaci musí strom preskúmať, objasť, ohmatať. Cieľom aktivity je nájsť strom, keď si dá dieťa šatku z očí dolu. Úlohy si deti vymieňajú. Po aktivite si svoj strom môžu nakresliť a spadnuté listy môžu zobrať do triedy. Taktiež môžu porovnávať ich veľkosť, tvar, farbu, niektoré pripomínajú obrazce a pod. Učiteľ práce vyfotografuje.

3. Aktivita:

- vtáci a červy.

Pomôcky:

- farebné kúsky vlny alebo farebné cestoviny,
- výkres,
- panel s vtákmi.

Cieľ:

- poukázať na význam sfarbenia živočíchov, ktoré im v prírode pomáha prežiť.

Postup:

- zvieratá, ktoré žijú vo voľnej prírode sa často svojim sfarbením zhodujú s prostredím. Toto sfarbenie im pomáha ukryť sa pred nepriateľom a tak prežiť. Deti si vyberú, ktoré vtáky budú napodobňovať. Napodobníme kukučky. Farebné kúsok vlny budú červíky, ktoré roztrúsime po lúke. Deti budú napodobňovať vtákov, ktorí si hľadajú korisť po lúke. Keď ju nájdú, priletia a dajú ju na jednu kopu.

4. Aktivita:

- poriadok v lese.

Cieľ:

- uvedomiť si dôležitosť čistého prostredia v lese, vedieť rozlíšiť čistú časť lesa od nečistej časti a všímať si neporiadok v okolí MŠ.

Rozhovor:

- Kde patria odpadky?
- Kam ľudia odkladajú nepotrebné veci?
- Čo by ste povedali ľuďom, keby odpadky vyvážali do lesa?
- Ukážeme si časť lesa, ktorý je čistý a tú časť, ktorá je znečistená odpadkami.

Realizácia:

- nasleduje výprava do lesa, kde deti hľadajú čistý kus lesa a potom časť s odpadkami.
- deti premýšľajú, ako to má byť správne, kde by sa chceli radšej hrať a prečo. Neporiadok si môžu všímať aj počas cesty do lesa. Po návrate do školy zachytia svoje pocity na pracovný list - čo do lesa nepatrí?

5. Aktivita:

- odpadky v lese.

Cieľ:

- deti sa vyjadrujú vlastnými slovami k problému odpadkov vo voľnej prírode i mimo nej po zhliadnutí farebných obrázkov na IKT.

Rozhovor:

- učiteľ ukazuje deťom na interaktívnej tabuli fotografie lesa, v ktorom sú porozhadzované odpadky, ktoré tam zanechali ľudia. Spoločne diskutujeme a dospejeme k návrhu, že spolu s rodičmi prispejeme osobným čistením lesa od odpadkov.

6. Aktivita:

- farebný kontajner.

Cieľ:

- správnosť využívania farebných kontajnerov.

Rozhovor:

- v škole zozbierame do škatule triedený odpad a pôjdeme nájsť najbližšie farebné kontajnery, aby sme ho spolu vyniesli.

Realizácia:

- cesta k farebným kontajnerom sa uskutoční v rámci tradičnej vychádzky doobeda vynesenie odpadkov z materskej školy. Potom sa porozprávame s deťmi, čo všetko môžu šikovní ľudia znovu vyrobiť z týchto odpadkov, keď ich budeme správne rozdeľovať.

7. Aktivita:

- smutná Zem.

Cieľ:

- práca s recyklovateľnými materiálmi.

Rozhovor:

- na farebnej látke do tvaru zemegule sa rozmiestnia odpadky. Deti na to upozorníme a ukážeme im, ako by to vyzeralo, keby na nej boli len odpadky a aká by bola Zem smutná a nepekná. Spolu ich pozbierame a roztriedime. Deti sa zemeguľu pokúsia vyzdobiť a vylepšiť farebnými viečkami tak, aby sa nám na nej všetkým páčilo.

Realizácia:

- deti pracujú voľnou výtvarnou aktivitou s recyklovateľnými materiálmi.

8. Aktivita:

- jar v lese.

Cieľ:

- pozorovať zmeny jarného lesa, rýchle sa meniace jarné aktivity živej prírody.

Pomôcky:

- podložky na cvičenie,
- fotoaparát.

Rozhovor:

- vypravíme sa na dobrodružnú cestu do lesa zistiť, či sa už ozýva jar. Budeme pozorne sledovať zem, či sa už neobjavili prvé kvietky. Ak budeme potichu, budeme počuť spev vtákov a možno uvidíme aj niektoré zvieratká. Pozrieme sa pod kamene a listy, ak niečo zaujímavé objavíme, môžeme to nafotiť ako prírodovedci.

Realizácia:

- vyberieme sa do prírody, aby sme hľadali prvé prejavy jari. Spolu s deťmi vyrazíme do lesa hľadať chrobákov, zvieratká pod kameňom a listy, prvé jarné

kvety, počúvať vtákov. Učiteľka má fotoaparát a môže nechať deti fotiť. S fotografií si v škole urobia výstavu a spolu sa o nich rozprávajú.

9. Aktivita:

- stromy a ja.

Cieľ:

- poznávať a opísať vlastnosti stromov,
- poznávať rôzne druhy stromov a ich listy.

Pomôcky:

- pohár s vodou,
- bubon,
- slamky,
- papier,
- ceruzka,
- pník stromu,
- listy stromu,
- konár,
- didaktický materiál - plastové stromy a listy, karty, fixky.

Priebeh aktivity:

Motivácia:

- pozrite sa deti, čo nám tu vietor zavial cez okno?(semienko šišky).Čo by to mohlo byť za semienko? Deti vyjadrujú svoje pocity. Skúsme sa spolu pozrieť do knihy. Je to semienko smreku. Stromy sa objavili hneď také veľké. Museli najprv narásť. Predstavme si, že sme semienka a ležíme na zemi. Slniečko na nás svieti, dážď nás polieva a pomaly rastieme. Sme väčší a väčší. Zapúšťame korene a tým budeme stále pevnejší. Ste stromy. Rozhodnite sa, aký chcete byť - vysoký, listnatý, ovocný... Začína pršať, prichádza búrka. Ak sa cítite? Fúka vietor a vaše listy šumia „šššš“. Vietor zosilnel a fučí „fffff“(silné údery na bubon). Deti, čo si myslíte, sú stromy živé alebo neživé? Spolu to zistíme.

Hlavná časť:

- Čím by mohli dýchať stromy? Priložíme si listy k tvári. Nadýchneme sa a vydýchneme. Teraz ste ako strom, ktorý dýcha listami.
- A čím pije človek? A čo myslíte, čím pije strom? Zoberte si slamku a pite z pohára ako pije strom svojimi koreňmi.
- Koľko máte rokov? Myslíte si, že aj strom má narodeniny? Ako by sme to mohli zistiť? Skúsime si listy nakresliť ceruzkou na papier. Deti sa rozdelia do skupín. Prvá skupina detí bude priradovať makety listov k stromu. Obrázky sú rozmiestnené po triede, deti si zoberú po 5 listov a priradujú ich. Druhá skupina detí pracuje na podložke s bee boot. Zoberie si jeden list a nájde druhý list, ku ktorému patrí. Deti sa pri aktivite s včelou bee boot vystriedajú.

10. Aktivita:

- hádanky pre šikovné detičky.

Ciel':

- rozvoj logického myslenia.

Úloha:

- uhádni hádanku s environmentálnym zameraním:

Hlas má takmer ako basa, keď je sýty, vtedy hrá sa. Veľké laby, kožuch hrubý, maliny a medík ľúbi. Čo je to? (Medveď)

O kom sa tak vraví, že je prelietavý? Z kvetu na kvet sadá, novú krásu hľadá. Čo je to? (Motýľ)

Máme ho radi a predsa sa naň mračíme. Čo je to? (Slnko)

Letí, letí do hory, samo sebe hovorí, očičká má veľké, krídelka má tenké. Čo je to? (Včela)

Pod sosnami - jedličkami leží kľbko s ihličkami. Čo je to? (Jež)

Tkám a tkám si jemné nite a predsa ma nechcú v byte. Čo je to? (Pavúk)

Chodí každý deň von a stále je doma. Čo je to? (Slimák)

Má len jednu hlavičku a len jednu nožičku a hovie si v lesíčku. Čo je to? (Hrúb)

Nemá štetec ani farby, predsa lístie žltým farbí. Čo je to? (Jeseň)

Sedí pani v kríčku v červenom ručníčku. Čo je to? (Jahoda)

Sedí pani v pivnici, vlasy sú jej na slnci. Čo je to? (Mrkva)

Lozí, lozí po chodníku, na chrbte má dom. Nebojí sa dažďa, búrky, ukryje sa v ňom. (Slimák)

Ryje, ryje čierny pán zasypaný zo troch strán. Kabát v teplom zamatu v každej ruke lopatu. (Krtko)

Stromček ich má veľa všade, rastú rovno, rastú v rade. Na jeseň vždy opadajú, svoju zeleň postrácajú. (Listy)

Drobný kvietok na jar kvitne. Hľadia z trávy modré očká. Pekne vonia, keď deň svitne. Je to hloh či ... (Fialôčka)

Spod lístia, čo spadlo z buka, v klobúčiku na svet kuká. (Hrúb)

Umelcom je ona veľkým, krásu, zdravie núka všetkým. Chodiť do nej je výhoda. Čo je to? Predsa ... (Príroda)

Cez leto je košatý, v zime príde o šaty. (Strom)

Kto je lekárom stromov? (Ďateľ)

Zhodnotenie programu

V materskej škole nie sme obmedzení dĺžkou programu, pretože záleží na každej učiteľke, ako program časovo rozdelí, ktoré aktivity zaradí a v akom poradí. Záleží na záujme detí, ich zaujatí a potrebe sa realizovať v určitých činnostiach. Deti si prostredníctvom programu uvedomujú, že existujú v prírode rastliny či plody, ktoré môžu ich zdraviu poškodiť. Vnímajú pestrosť prírody. Majú potrebu prírodu v okolí chrániť, starať sa o ňu a nie ju ničiť. Všímajú si neporiadok a učia sa triediť odpad.

Ciele korešpondujú s výstupmi, ktoré vymedzuje Štátny vzdelávací program ISCED 0. Program ukazuje, že environmentálna výchova môže byť i pre deti predškolského veku zaujímavá a všestranná. Pokiaľ budú mať deti základné informácie získané zaujímavou činnosťou a príkladom, je šanca, že si vytvoria kladný citový vzťah k prírode.

Hlavný cieľ, ktorý bol na začiatku overenej pedagogickej praxe uvedený, bol splnený. Deti lepšie pochopili, že i rastlina a veci v prírode sú živé a sú taktiež veci, ktoré jej veľmi škodia. Prístup k trhaniu kvetov sa tiež mení. Deti si postupne uvedomujú prepojenie s prírodou. Pamätajú si veci, ktoré sme spolu preberali. Môžeme s určitosťou povedať, že deti majú dobré povedomie o prírode, ktorá je v okolí materskej školy a ich bydliska.

Súčasne sme vytvorili portfólio činností ktoré sme s deťmi realizovali. Samotné kreslenie sme ponechali na deti a vytvorené kresby a výtvary súviseli s témou. Tie sme potom zavesili na nástenku pre rodičov. Výstava bola doplnená fotografiami z výletov do prírody.

V dnešnom svete, ktorý je závislý na správaní ľudí v ňom žijúcich a jeho osud je v rukách budúcich generácií, je nutné vychovávať deti k postojom a zručnostiam, ktoré im pomôžu tento svet zachovať a ďalej pozitívne rozvíjať. Preto práve environmentálna výchova má prebiehať takým spôsobom, aby v deťoch vzbudila záujem o svet, aby z týchto detí vyrástli zodpovední ľudia, ktorí si budú prírodu vážiť a budú schopní a ochotní niesť za ňu svoj diel zodpovednosti.

ZÁVER

Environmentálna výchova by mala prebiehať každodenne prirodzenou formou. Nestačí, aby bola len súčasťou vzdelávacieho programu materskej školy, ale mala by byť predovšetkým súčasťou každého dňa.

Materská škola môže obohatiť vzdelávací program o environmentálne aktivity a simulačné hry a vytvoriť príjemnú atmosféru s prírodným prostredím v triede. Môže u detí vzbudiť záujem o prírodu prostredníctvom aktivít na školskom dvore.

Deti majú radi činnosti a aktivity, ktoré vychádzajú zo známych vecí a z prostredia, v ktorom žijú. Je treba využiť u detí silný citový vzťah ku všetkému živému, prirodzenému, intuitívnemu chápaniu a vnímaniu, predovšetkým však detskej zvedavosti, čínorodosti, potreby aktivity a experimentovania.

Predškolské deti majú snahu napodobňovať. Nemajú zlé úmysly niekoho alebo niečo poškodiť, zničiť. Preto má učiteľka materskej školy jedinečnú možnosť svojim postojom k prírode deti ovplyvniť. Bezprostredne a prirodzene sa v prírode chovať, o prírode hovoriť ako o niečom krásnom, zázračnom, tajuplnom, aby to u detí vzbudzovalo zvedavosť a túžbu po jeho poznávaní. Učiteľka sa podieľa na učení detí v širšom zmysle tým, že robí veci, ktoré dieťa vidí, sleduje, poznáva, prežíva a napodobňuje.

V materskej škole využívame jedinečné príležitosti zoznamovania detí s prírodou predovšetkým na školskej záhrade, ktorá ponúka každodenné priame pozorovanie rastlín a živočíchov, možnosti hier s prírodou (hry s pieskom, vodou, kamienkami, prírodninami, sezónne činnosti - hry s listami, snehom) a na prírodu (rôzne typy didaktických a pohybových hier, ekohry, rôzne výtvarné tvorenie z prírodnín, rôzne tvorivé dielne i s rodičmi).

Deti predškolského veku sú prirodzene zvedavé a majú kladný vzťah k prírode. Je na nás dospelých, aby sme dali deťom možnosť dostatočne dlhú dobu pobytu v prírodnom prostredí a byť s prírodou v kontakte prostredníctvom zaujímavých činností. Len tak môžeme ich kladný vzťah k prírode posilňovať a rozvíjať.

V teoretickej časti sme sa zaoberali opisom overenej pedagogickej skúsenosti a jej cieľom. Ďalej sme priblížili deťom prírodu formou environmentálnej výchovy v materskej škole.

V praktickej časti sme navrhli program „Objavovanie v prírode“, kde sme ukázali možnosti priblíženia prírody deťom prostredníctvom riešenia praktických úloh v prostredí prírody formou samostatného premýšľania a objavovania nového.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. JANČAŘÍKOVÁ, K. 2010. Environmentálne činnosti v predškolskom vzdelávaní. Praha. Nakladateľstvo Dr. Josef Raabe. 2010.
2. KOLLÁRIKOVÁ, Z. – PUPALA, B. 2001. Predškolská a primárna pedagogika: Predškolská a elementárna pedagogika. 1. vyd. Praha. Portál. 2001. ISBN: 80-7178-585-7
3. KOŤÁTKOVÁ, S. 2008. Dieťa a materská škola. Praha. Grada. 2008. ISBN: 978-80-247-1568-1
4. KOŤÁTKOVÁ, S. 2005. Hry v materskej škole v teórii a praxi. Praha. Grada. 2005. ISBN: 80-247-0852-3
5. LOKŠOVÁ, I. - LOKŠA, J. 1999. Pozornosť, motivácia, relaxácia a tvorivosť detí v škole. vyd. Praha. Portál. 1999. ISBN: 80-7178-205-X
6. LEBLOVÁ, E. 2012. Environmentálna výchova v materskej škole. 1. vyd. Praha. Portál. 2012. ISBN: 978-80-262-0094-9
7. NÁTR, L. 2011. Príroda, alebo človek: služby ekosystému. 1. vyd. Praha. Karolinum. 2011. ISBN: 978-80-246-1888-3
8. SZIMETHOVÁ, M. a kol. 2012. Edukačné rámce prírodovedného poznávania v kurikule školy. Bratislava. OZ V4. 2012. ISBN: 978-80-89443-12-3